

Alte Drucke

Pavli Castrensis In ... Codicis Partem Patauinae Pr[a]electiones, Francisci Curtij, multorumq[ue]; qui hactenus Doct. incubueru[n]t Appendicibus ...

Paulus <Castrensis>

Lugduni, 1553

Si aduersus dotem restitutio postuletur. Rubrica.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150729

aut p̄or. §. permissit. ff. de mino. Sed si nō cōtradixisset iudici. li. ret iudex mādasset, nō videt̄ soluisse coactus: sed sp̄ore, & nō p̄desse sibi p̄ceptū iudicis: vt colligit̄ ex illo §. qd̄ est singula. nō s̄is cautus q̄ncūq; iudex tibi mādāt q̄ soluas, vel aliqd̄ fa- cas s̄is, q̄ videaris fecisse coactus. facias tibi cōtradictionē tuā & cām. per quā cōtradicas. qd̄ p̄petuō tene mēti p̄ illū. §. sing. In q̄libet aut casibus qui cōtinent̄ in l. alleg. hic per gl. in ver. [nisi in tribus.] solū minor etiā sine iudicis autoritate cōsequitur p̄sentis iurā liberationē: vt sic minor nō restituat cōtra eū: sed in alleg. glo. l. pe. j. ad treb. quā loquit̄ de h̄rede rogato de restituēdo h̄reditatē pupillo vel minori, & restituit tutori vel curatori. Dicit Raph. se putare q̄ illa l. solū loquat̄ in restitutionē verbalit̄, per quā solū restituunt iura h̄reditaria in pupillū, vel minorē: & si fiat restitutio realis de tota h̄reditate, puta ipse, q̄ p̄p̄ta res vel pecunia per dantur negligentia vel facilitate mi- noris, aut tutoris, vel curatoris, non debeat restitutio denegari: quā solū denegatur in paruis solutionibus, vel ipensionibus: vt in l. cimus. j. de admi. tu. & subdit, q̄ licet illud fortē difficile es- set obtinere in iudicio, vel in practica: quia nullus doc. hoc dicit: tamen putat q̄ debeat cuiuslibet placere illa limitatio. intantum q̄ ubi est singularis opinio sua, efficiatur communis omnium: & in practica debeat obseruari.

¶ In debito solutum per errorem iuris, quando possit repeti, & an requiratur res- titutio.

LEX

II.

In debito. ¶ In debito solutum à minore eo casu quo si esset maior denegaret sibi re- petitio per conditionē indebiti pōt repeti: impetrata prius resti. in integ. quā debet sibi concedi. h. d. in esse. cū secundū intellectū gl. & doc. & habet materiā aliquāliter dif- ficilē & inuoluta: etiā ponitur in l. inter dū. ff. de condic. inde. vbi est difficultas glo. & dicit vt ibi. Non ergo repetit hoc, nisi prius re- stituitur ad repetendū: sed postquā fuit restitutus, intētabit con- ditionē indebiti. vel dicit q̄ vnū tm iudiciū agitabit: quia restitue- tur ad ipsam petitionē solutionis, q̄a restitutio tribuit id quod ab- soluendo nō em̄ fuit l̄sus in perdendo cōditionē indebiti: q̄a cōditionem nō habeat, nec etiā acquisiuit per solutionem: quia solutio maior, eā nō acquisiuit: intelligendo prout gl. intelligit in debito ciuili, sed naturaliter debito fuit ergo l̄sus in soluēdo. Ergo restituatur sibi pecunia soluta: & hæc vera. ¶ Oppon- cōtra res. qui dicit q̄ legatū erat indebitū: & q̄ fuit solutū per er- rorem iuris: postea dicit q̄ nō repetit nisi per resti. in inte. nam videt̄ q̄ nō sit necessaria restitutio: quia indebitū solutū per erro- rem iuris repetitur à quolibet maiore per condic. indebi. sine re- solutione, vt in toto titu. de cōdi. inde. & s. de iur. & fac. ign. l. cū quæ error iuris nō debet nocere in dānis euitandis. Timore huius gl. & etiā q̄ in princ. volēs soluere, dicit q̄ cōtrariū p̄cede- ret, q̄ esset oīno indebitum tam ciuilit̄ quā naturalit̄, quo casu nō haberet locū quod hic dicitur quia maior posset repeti- re l̄sionem: fortius minor. sed illa l. debet intelligi quādo nō sit indebitū oīni iure: sed ciuilit̄ tātū, naturalit̄ verō nō indebitū: quo casu si esset solutū à maiore per errorem iuris, non repetitur naturalit̄ obligatione impediēte: sed si soluat à minore repetitur beneficio ætatis per restitutionē in integ. Adde q̄ eadem ratio esset quādo esset omnino indebitū, & foret solutū sciēter per errorem. Nam tūc maior nō repeteret. l. cuius, per errorem. de re. ra. l. de cōdi. inde. sed minor poterit repetere per resti. in integ. Et ita supplē hāc l. dū dicit [per errorem iuris:] subaudi: vel sciē- ter. & tūc nō cūro an esset indebitū oīni iure, vel ciuilit̄ tātū. Ponit autem glo. exemplum in legato facto in minus solēni vo- luntate: quod est indebitum ciuilit̄: propter defectum solēnit̄is & naturalit̄ debitum: propter voluntatem defuncti. Item in eo quod potest detrahi per Falcidiam: quia est indebitum ciuili- ter per l. Falcidiam, quæ rescatur & naturalit̄ debitū: p̄pter vo- luntatē defuncti, quia p̄sumitur voluisse q̄ integralit̄ soluat̄ cum detrahente Falcidiam fiat cōtra voluntatem defuncti: vt in l. Titia. ff. ad l. Fal. Per reprehendit ista exēpla, dicens q̄ in illis ca- sibus legatū est indebitū: etiam naturalit̄, propter restitentiā. l. quæ impedit̄ nati naturalit̄ obligationē: vnde intelligit hāc l. in

indebito omni iure: & ad cōtrariū respōdet. q̄ tunc tale indebitū solutū per errorem iuris, possit repeti à maiore, q̄n solū tractaret de damno euitādo, sed hic tractat de lucro, ibi, heres solū cum lucretur h̄reditatē, & quicquid nō solueret lucretur: vnde ma- ior solū legatum omnino indebitum non repetet per errorem iur- ris, quia, quia talis error non prodest in lucris captandis. Breuiter docet. nostri sequuntur opi. glo. quod plenē dicit vt in d. l. cū quis. ¶ Secundō oppo. q̄ ex quo facta sit solutio per errorem, & non sit necessaria restitutio: quia etiā maior repeteret: vt in l. error. j. ad l. Fal. Sol. verū est si esset error facti, quo casu nō haberet locū ista l. inquit loquit̄ de restitutione: sed hic fuit error iuris. Sed vl- timō oppo. ad idē: q̄ nō sit necessaria restitutio: vt in l. inter dū. ff. de cōdi. inde. vbi dicit q̄ p̄sona facit locū repetitioni: nec potest intelligi illa l. qd̄ repetat per resti. in inte. q̄a cōgrueret tit. in quo situata est, sed repetit per condic. indebi. sine restitutione. Sol. si ta- lis minor non legitimē solueret, nec cum autoritate tutoris: vel etiam curatoris, q̄n ipsum habebat: & tunc fateor cōtrariū. Nam tunc nō transtulit dñum eius quod soluit, ideo si extat, pōt ven- dicare: & est cōsumptū, pōt cōdicere: quia talis solutio nō libera- uit eū ab obligatione naturali qua tenebatur, postquā non trās- tulerat dñū: & sic nō inducat liberationē, nō prohibetur indu- cere repetitionē: sed hoc debet intelligi q̄n soluit legitimē cū au- thoritate tutoris, vel curatoris, quo casu liberat̄ à naturali obliga- tione, & sic mero iure non inducit̄ repetitio, etiā re extante: quia quia translātū est dñum: ideo necessaria est restitutio, per quam recuperat solutū: & aduersarius recuperat naturalē obligationē quæ per solutionē fuerat extincta: vt s. tit. pxi. l. j. & ij. & hoc vo- luit glo. mag. circa si. in effectu. Sed tunc extra gl. opp. quia aut minor petet restitutionē ad id quod soluit: aduersarius obijciat cōpensationē de naturali debito quo pōt obijci. l. etiā. ff. de com- pen. Sol. dicit gl. in l. cum is qui. §. j. ff. de condic. indebi. & in d. l. inter dū. q̄ cōpensationē pōt obijci petiti. nō aut̄ repetenti: ne repe- titio quæ cōcedit̄ à iure, hoc casu sit frustratoria. Bal. dicit subti- lius: q̄ cū minor petit se restituī, nō erat obligatus naturalit̄, cū illa naturalis obligatio erat extincta per solutionē: vt s. dixi: ergo nō potest obijci cōpensationē. postquam minor recuperat quod soluit, tunc aduersarius recuperat naturalem obligationem, & non est tractandum de cōpensatione: cum executio sit tam fa- cta. Cætera dicit vt no. in d. l. interdum.

Si aduersus dotem restitutio postuletur. Rubrica.

1. ¶ Beneficium restitutionis in integrum (licet concedatur ex privilegio ætatis) trans- mittitur ad h̄redem, quando concernit l̄sionem patrimonij.
2. Prædicta non possunt dari in dotem à minore.
3. Mulier maior omnia quæ habet potest dare in dotem, & quid si est minor?
4. Quod aliqd̄ sit licere ultra patrimonium, & aliqd̄ ultra vires patrimonij.
5. Mulier minor non habens curatorem, si promittat in dotem ultra patrimonium suum, an valeat promissio: & quid si habebat curatorem?

LEX

VNICA.

Quoniam. ¶ aduersus dotē immoderatā re- stituit mulier minor, & eius hæ- res. h. d. secundū Bart. In text. ibi [dedisse.] l. illi qui tantam dotē nō merebatur inspecta qualita- te personæ suæ, & etiam vxoris, & cōiuetudine loci: si autē merebatur: tunc licet dedisset oīa bona in dotē, in nō esset l̄sa: quia vti iuri cōt̄: vt j. de iure dot. l. nulla. sed si dedisset plus quā haberet tūc distingue vt in gl. si. licet. Ia. de Are. videat̄ tenere q̄ q̄n maritus meret̄ dotē datā, etiā si exce- dat patrimonij, vel vires eius, nō dicat̄ l̄sū. quod falsum est: q̄a nō sequitur ille meretur: ergo mulier bene facit dare plusquā ha- beret, quia hoc non fecisset diligēs periona. ¶ In text. ibi. [si ad te h̄reditas & c.] No. ergo q̄ beneficium restitutionis in integrum licet concedatur ex privilegio ætatis, transmittitur tamē ad hære- dem: quia nō est merē personale, cū cōcernat l̄sionē patrimo- nij. alias secus. l. quia tale. ff. solu. matri. & facit l. non solū. ff. de in- integ. resti. ¶ In glo. iij. ibi. [sed an prædicta possint dari in dotē:] subaudi à minore cum decreto iudici, vel sine: & videtur q̄ etiā cum decreto non possunt dari cum non possint alienari nisi ex causa æris alieni soluēdi: vt in l. ob. & allegata in gl. in toto ti. de reb. eorum. & hoc nō negabat æs alienū. Gl. tamen tenet contra- rium per l. Titia. ff. de iure dot. vt sicut possint alienari ex causa æris alieni: ita ex causa dotis: & est speciale fauore dotis: & hæc

Pauli de Castro Prima super Codice.

a **¶** Ultra patrimonium. An appellatione patrimonij intelligatur de qualibet re temporali vide per Archi. in c. ei qui appellat. §. nominatim. in ij. col. ij. q. vi.

b **¶** In criminibus. subaudi atrocibus. §. di canter crimina enormia. & quæ medio-cria. & quæ leuia. Vi de p. Car. zaba. in c. vlti. in vj. q. de tēpo. ordi. & §. sunt crimi-na grauiā. grauiora & grauiissima. vide Abb. in c. tux. de poe-nis. & in c. qualiter. el. ij. de accor.

c **¶** Maleficium. An in maleficijs voluntas coacta habeatur pro voluntate. vide per Abb. consil. iij.

vera. Intellige ergo istā l. q. interuenit de-cretū iudicis: si illa mulier habebat p̄dia. qm̄ dedit oīa sua bona in dotē; & sic valuit da-tio: aliā nō valuisset. & sic nō esset necessa-ria restitutio: sed possent p̄dia vēdicari. & de eis nihil lucrare maritus ex pacto, vel à l. quia nō essent dotalia. & pactū nō operatū nisi sup̄ dote. quidā tñ respōdēt ad illā l. Ti-tia vt in gl. & tenēt q. etiam cū decreto non possint dari quod est falsum. In seq. glo. ibi. [vel ager pro fructibus.] dic hāc vera secū dū Pet. p̄cedēs aut sibi non placet: qā illa mulier nō fuit lēsa in pacto de lucrādo, sed in datione dotis. Tu dic qd̄ etiā p̄cedēs est bona, quia lēdit in vtrāq. si enim dedit maiorē dotē quā ille meret, ille plus lucrā quā debeat lucrari, potuit ergo p̄habita restituitōne repetere totū illud qd̄ habuit vltra cōpetentem, vñā cū fructibus perce- ptis cōstante matrimonio qm̄ illos non lu- cratur pro oneribus matrimonij sed solum vsq; ad debitā quantitātē & etiā ipsa mulier quæ dedit si viue-ret, posset petere restituitōnem, vt in dote nō sit nisi quātitas de- bita: & residuum sibi restituatur. Opi. autē Mar. posita in l. si. gl. communiter nō tenet, videlicet quod beneficium restitu. in in- teg. quod est extraordinarium, cōcurrat cum ordinario. ad idem nec obstat l. in causā. §. Pōponius. ff. eo. in quo Mar. se fundabat quia ibi competebat ad diuersa. ¶ In glo. si. ibi. [dic q. mulier ma- ior omnia quæ habet pōt dare in dotē.] subaudi etiā non meretū. & licet lēdat, non restituit in integ. sed minor dicto casu restitui- tur si autem maritus meretur: tunc licet mulier sit minor, dando omnia sua nō lēditur nec restituitur sed si dedit vltra vires, lo- cum habet distinctio sequens. ¶ In glo. si. ibi. [si verō vltra vires.] Nota illud modum loquendi q. aliud est dicere vltra patrimo- nium aliud vltra vires patrimonij quod declarat vt in glo. sed Pet. dicit hāc differentiā non esse hic faciendam & q. etiam quan- do p̄misit vltra p̄rimonij * mero iure valet p̄missio. Nā ipse pōt se obligare in mille millibus: licet ipse non habeat in patrimonio nisi centū, & obligatur efficaciter. vt l. cōtinuus. §. illud. ff. de ver. obli. ¶ Et ideo tenet q. si mulier minor non habens curatorē pro- mittat in dotem vltra patrimonium suum, quia cum nō habeat nisi c. promittit cc. valet promissio mero iure: quia potuit se obli- gare sicut maior: vt in l. si curatorē habens. §. de in integ. restit. & ideo sibi necessaria est restitutio: sicut si promittatur infra pa- trimonium, tamen vltra vires patrimonij, vt hic subiicit gl. si ve- rō habebat curatorē, tunc aut promittit sine vllo & valet promif- sio ipso iure etiam vsq; ad congruentem quantitatem: quia non potuit se obligare. vt in d. l. si curatorē habens aut cū illo, & eius autoritate: & tunc aut iste sciebat promissionē esse vltra patri- monium vel vires patrimonij. & idem qā videtur dolosē autho- ritatem suā interpoluisse. & hoc quantū ad obligandum mino- rem. sed in p̄iudiciū sui potest valere. l. cum post. §. j. ff. de ad- mītu. Si verō ignorabat, & sic bona fide & tunc posset procede- re distinctio glo. aut promittit vltra patrimonij, & nō valet ipso iure quatenus est vltra, aut vltra vires: & valet, sed restituitur.

Si aduersus delictum suum &c. Rubrica.

a **¶** Minor quādo in totum excusetur in delictis, & quando iuuetur per restitutionem
b **¶** Differentia inter crimen, delictum, maleficium, & peccatum.

LEX I.

1 **¶** In criminibus. ¶ Aduersus delictū do- lo commissum minor nō restituitur. secus si culpa. hoc dicit. ¶ In tex. ibi. [in criminibus.] subaudi atrocibus: & cum ager cri- minaliter. Si autē non sint atrocita, sed cōmunia tūc subuenitur quatenus miseriatio etatis patitur: vt ff. eo. l. auxilij. §. in delictis. Itē si non criminaliter, sed ciuilit̄ ageretur tūc subue- nitur in hoc vt habeatur p̄ confesso, vel trāsīgēte. vt ff. e. l. in cau- sā la. ij. §. nūc vidēdū. secū dū Pe. & Cy. vel distingue plenius se- cū dū Bar. q. aut loquimur in infante, & ille videt in totū excu- satus qā nō habet animū nec tūc videt delictū cōmississe. vt ff. ad

l. Cor. de sica. l. infans. & de fur. l. impuberem. Aut loquimur in maiore infante: & tunc aut est tale delictum quod in eum nō ca- dit: & idem: vt in l. proxima. Aut cadit, & tunc committit dolo: & non iuuatur per restitutionem: vt in prin. huius l. sed minor po- na ex officio iudicis sibi imponitur: vt in d. §. in delictis. & l. aut facta. in fin. de poenis. Aut committit per culpam, & iuuatur per restitutionem in integ. in totum: vt nulla poena sibi imponatur: vt hic in ver. [si tamen delictum.] ¶ No. hic illa duo vocabula l. crimen. & hoc importat dolum. & aliter non dicitur crimē. l. de delictis: & hoc est generalius: & potest committi cum dolo, & sine dolo. Est & aliud vocabulum, quod dicitur maleficium, & in quo differat à p̄dictis. vide Bar. in l. aut facta. in prin. ff. de poenis. Est & aliud vocabulum. i. peccatum, & in quo diffi- rat à p̄dictis: vide gloss. de poeni. dist. j. c. si peccatū. & per p̄a- dicta sunt expeditæ omnes gl. quæ sunt hic.

2 **¶** Maius est delictum commissum in faciendo (quia potest cadere in minore) quam in non faciendo.

A dolo p̄sumpto in p̄teritum minor conseruatur illesus ipso iure.

Minor, an post didicta testificata, admittatur ad producendum testes?

3 **¶** Mater minoris negligens infra annum petere tutorem filiis pupillis non priuatur reu- succione, si moriantur infra pupillarem etatem: & quid si antequam labatur an- nus facta est maior, & quid si post annum?

LEX

II.

1 **¶** Iacet in delictis. ¶ Delictū cōsistens in non faciendo, non cadit in mi- nore: ideo ab ipso seruatur ipso iure illæsus. h. d. nota- biliter, & semper allegatur. l. ¶ & sic maius est delictū commissum in faciendo: quia potest cadere in minore: vt in l. p̄p- ce. quā in non faciendo: vt no. in l. ij. q. ad sille. & quod not. Bar. in l. si quis in tantam. j. vnde vi. Adde q. etiam à dolo p̄sumpto in p̄teritum minor conseruatur illæsus ipso iure: quia licet ex quibusdam p̄sumatur dolo in maiore: non sic p̄sumetur in minore, etiam si consistat in faciendo: vt in l. vbi exigitur. & ibi no. per glo. ff. de eden. sed à p̄sumendo in futurum minor non excusatur: quod tamen dic vt no. Bar. in l. j. ff. de ope. no. nuntia- §. nuntiatio. in questione illa. vtrum post didicta testificata mi- nor admittatur ad producendum testes: & constat quod maior non admittitur propter timorem subornationis, qui est dolo de futuro: vt in aut. at qui semel. j. de pb. sed dubitat an ille dolo de futuro p̄sumat in minore, sicut in maiore, quia si nō p̄sumi- tur, sicut nec dolo de p̄terito, admittitur ad producendū. alia s̄ secus. dic ergo vt ibi. ¶ Et no. optimam l. pro matribus remanen- tibus viduis, quæ tenentur infra annum petere tutorem filiis pu- pillis. aliā priuantur eorum succensione, si moriantur infra pupi- larum etatem. l. ij. §. si mater. ff. ad tertu. nam hoc est verū si sint maiores xxv. annis. tempore quo maritus moritur: si verō mino- res. tunc excusantur ab illa poena. vt licet negligenteam non pa- tiantur: & quotidie ille casus accidit de facto: & illud clarē pro- cedit si per totum annum quo deberet petere tutorem, fuit mi- nor. Sed pone q. tempore mortis mariti habebat xxij. annos cum dimidio, vel vltra, puta decem menses: & postea infra annum effecta est maior, non incipiat sibi necessitas petendi infra res- duum temporis: & si non facit, incidit in poenam illū casum ha- bui de facto: & dixi q. si restabant tantum de anno quod potuit commodē petere, & facere illi dari, incidit in poenam si non fe- cit. Si autem in residuo temporis quod restabat nō potuisset hoc commodē facere, attenta consuetudine vel stylo curiæ, prout erat in casu posito: tunc non incidit: & pro hoc quod habetur in l. cum stipulatus sim mihi à proculo. de verbo. obli. Sed qui si fuit minor per totum annum: postea effecta est maior: tamē si- lius adhuc erat pupillus: puta duorum vel trium annorum. & sic adhuc egebat tutore, an necessitas incipiat currere matri à tē- pore quo facta est maior: vt debeat infra annum ab illo tempore petere, vel per seipsam tutelam accipere sub beneficio inuenta- rij: & si non facit, incidit in poenam si filius moriatur in pupilli- atate: quilibet prima facie diceret quod sic: quia cessante excu- satione, scilicet minoris etatis, debet cessare excusatio: vt extrane- incipiat incumbere necessitas argu. in l. Titia. §. vsuras. ff. de lega- tis secundō. In contrarium facit quod no. glo. infra in quib. cau- in integ. restitui. non est neces. l. j. & istam partem tenet Bald. in pluribus locis. & dicit se ita consuluisse: & postea reperisse spe- cula. hoc idem tenentem in titu. de restitui. in integ. §. j. versic. sed quid